

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح تقویت مرزبانی جمهوری اسلامی ایران»

مقدمه توجیهی

با توجه به وسعت و گستردگی مرزها که مدیریت واحد و یکپارچه‌ای را می‌طلبد و ضرورت کنترل و مراقبت مرزها از حیث تهدیدات احتمالی و برقراری نظم و امنیت بیشتر در مرزها؛ تدوین نظام جامع امنیت مرزی متناسب با نوع و دامنه تهدیدات در مناطق مرزی، یکی از سازوکارهای توسعه دفاع همه‌جانبه از تمامیت ارضی است که نقش مهمی را در عملیاتی شدن بند «۴-۴۵» سیاست‌های کلی برنامه پنجم مبنی بر امنیت پایدار مناطق مرزی و کنترل مؤثر مرزها ایفا می‌کند. در اصل یکصد و پنجاه و دوم (۱۵۲) قانون اساسی جمهوری اسلامی نیز بر نفی سلطه و حفظ تمامیت ارضی تأکید شده که خود ضرورت تدوین طرح جامع مرزبانی را دو چندان می‌کند.

ارزیابی

ماده (۱۲)

۱. در متن ماده از عبارت «امتیاز ویژه» استفاده شده، حال آنکه نه مصادیق این امتیاز مشخص است و نه تعریفی از آن ارائه شده است. این تعریف باید براساس سقف معین پرداختی دستگاه‌های اجرایی باشد.

۲. به جهت اینکه این ماده از ضمانت اجرا برخوردار باشد و از سوی دیگر دستگاه‌های اجرایی را با کسری بودجه مواجه نسازد، متن ماده به شرح زیر اصلاح می‌گردد:

- «به منظور ارتقای بهره‌وری و کارآمدی کارمندان شاغل در مناطق مرزی، فوق‌العاده‌ای تحت عنوان فوق‌العاده مرزی که میزان آن براساس صلاحدید کمیسیون مربوط مشخص شده و براساس نمره ارزشیابی کارمند تعیین می‌شود به این دسته از کارمندان قابل پرداخت است. بار مالی اجرای این حکم در بودجه سنواتی دستگاه‌های ذیربط پیش‌بینی خواهد شد».

تبصره - آیین‌نامه اجرایی این ماده ظرف مدت سه ماه با پیشنهاد ناجا به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ماده (۱۳)

۱. ماده به لحاظ نگارشی ایراد دارد.

۲. حکم ماده با آنچه در تبصره آن آمده مغایرت دارد، زیرا در ماده صحبت از جزای نقدی به حکم دادگاه است، حال آنکه تبصره آن را تبدیل به جریمه کرده که توسط مرزبان اخذ می‌شود و صرفاً در صورت تکرار موضوع به مراجع قضایی ارجاع می‌گردد.

۳. واگذاری تعیین و اخذ جریمه به مأمور ممکن است خود به زمینه‌ای برای تخلف تبدیل شود، یعنی قاچاقچی جریمه‌ای به مأمور بپردازد و از مرز عبور کند.

ماده (۱۴)

با توجه به تعریف حریم مرز در بند «ث» ماده (۲)، ذکر عبارت «موضوع بند «ث» ماده (۲) این قانون» در ماده (۱۴) ضرورت ندارد و توضیح زائد است.

ماده (۱۵)

براساس ماده (۳) آیین‌نامه استملاک اتباع بیگانه سال ۱۳۲۸ که تصریح می‌کند «محل وقوع ملک مورد تقاضا اتباع بیگانه نباید در مناطق مرزی باشد» و ماده (۲) آیین‌نامه چگونگی تملک اموال غیرمنقول سال ۱۳۷۴ که تصریح می‌کند «محل وقوع ملک مورد تقاضای اتباع بیگانه نباید در نقاطی که استملاک خارجیان ممنوع یا محدود اعلام شده، باشد». درحالی که مفاد این ماده به‌صورتی نگارش یافته که به نظر می‌رسد چنین امکانی مطابق قوانین و مقررات فراهم است. لذا قید عبارتی همچون «برخلاف قوانین و مقررات» و «مغایر با قوانین و مقررات» زائد است، زیرا به هیچ‌وجه چنین امکانی فراهم نیست.

ماده (۱۷)

- اگر قرار است مبالغ پیش‌بینی شده بدون مراجعه به دادگاه مستقیماً توسط مرزبان همانند پلیس راهنمایی و رانندگی اخذ شود، عنوان «جریمه» به جای «جزای نقدی» مناسب‌تر است. در غیر این‌صورت باید دقیقاً مشخص شود که توسط مراجع قضایی به این مبالغ محکوم می‌شود.

ماده (۱۸)

۱. اقداماتی که در این ماده احصا شده جملگی مطابق ماده (۶) قانون مناطق دریایی به‌عنوان اقداماتی که موجب ضرر هستند، شناخته شده‌اند، لذا تعبیر عبور بی‌ضرر در این قبیل موارد معنا و مفهومی نخواهد داشت.
۲. شایسته است در کنار قاچاق کالا، مواردی همچون قاچاق ارز و قاچاق انسان نیز اضافه شود.

ماده (۱۹)

- موارد مذکور در این ماده عمدتاً تحت عنوان تخلف قرار می‌گیرند و استفاده از واژه جرم برای آنها مناسب نیست. موارد مزبور در صورتی به‌عنوان جرم شناخته می‌شوند که توسط مراجع قضایی حکم صادر شده باشد.
- اصلاح نگارشی ماده و حذف «به» از ابتدای جمله.

ماده (۲۰)

- با توجه به تعیین میزان جزای نقدی به حکم مراجع قضایی، پیشنهاد می‌گردد به جای عبارت «جزای نقدی» از «جریمه» استفاده شود.

ماده (۲۳)

عبارت «کلیه مأمورین تحت امر فرماندهی ناجا ضابط قوه قضائیه می‌باشند». دارای اشکال اساسی است به این معنا که آوردن کلمه «کلیه» دارای اطلاق بوده و شامل درجه‌داران جزء و حتی نیروهای وظیفه نیز می‌شود که این موضوع خلاف مصلحت و منطق امنیت مرز و مرزبانی کارآمد است و باید درجه‌داران جزء و پرسنل وظیفه از شمول ضابطیت قوه قضائیه مستثنا شوند.

نتیجه‌گیری

با توجه به وسعت سرزمینی و افزایش تهدیدات مرزی، ایجاد فرماندهی متمرکز حفاظت از مرزها با هدف ارتقای امنیت ملی و جلوگیری از ورود گروه‌های تروریستی و قاچاقچی بیش از پیش ضروری است. در همین چارچوب طرح تقویت مرزبانی جمهوری اسلامی ایران می‌تواند خلأهای قانونی و سازوکارهای قانونی حفاظت از مرزها را برطرف کند.